

เรียนรู้ และ ตีรับ กับ “วิกฤติ”

จาก ศ.ดร.वासुक พงษ์ไพจิตร

ภาพ : www.thannews.th.com

ภาพ : newsroom.bangkokbiznews.com

นี้ จากอดีตมาแล้วที่สังคมไทยต้องเผชิญกับวิกฤติต่างๆ หลายครั้งหลายครา ทั้งวิกฤติทางการเมือง วิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติทางสังคม ฯลฯ เท่าที่พอยกตัวอย่างกรณีเด่นๆ อาทิ ยุคสมัยรัชกาลที่ ๗ มีวิกฤติทั้งด้านการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ คือ เกิดเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกอันเป็นผลสืบเนื่องจากสงครามโลกครั้งที่ ๑ (The Great Depression) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๗๔ ทำให้เกิดภาวะข้าวยากหมากแพง ประชาชนเดือดร้อนอย่างหนัก กระทั่งส่งผลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ส่วนวิกฤติการเมืองก็ปรากฏชัดเจนตั้งแต่เหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ เหตุการณ์ ๖ ตุลา ๒๕๑๙ และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ๒๕๓๕

ต่อมาถึงยุคพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี (๒๕๒๓ - ๒๕๓๑) เกิดวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำอีกรอบจนต้องมีการลดค่าเงินบาท เกิดภาวะข้าวยากหมากแพงจากราคาน้ำมันแพง กระทั่งมาสู่ห้วงเวลาเมื่อ ๑๑ ปีที่แล้ว เกิดวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่แตก ปี ๒๕๔๐ ที่ถูกเรียกว่า “วิกฤติต้มยำกุ้ง” ส่งผลให้ไทยต้องลอยตัวค่าเงินบาท เป็นหนี้ไอเอ็มเอฟ ธนาคารจำนวนมากถูกยุบ บริษัทต่างๆ ล้มละลาย ต้องปลดคนงาน คนทำงานบริษัทต้องคืนถิ่นฐาน เกิดอาชีพเปิดท้ายขายของ และอาชีพอิสระมากมาย

มาถึงปัจจุบัน ปี ๒๕๕๑ และกำลังจะย่างเข้าสู่ปี ๒๕๕๒ ดูเหมือนเรากำลังเผชิญวิกฤติรอบใหม่ ทั้งวิกฤติทางการเมืองที่มีการแบ่งขั้วเลือกข้างจนเกิดความรุนแรงถึงขั้นผู้คนบาดเจ็บ พิการ และเสียชีวิตจากการสลายการชุมนุมกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ ที่ผ่านมา ส่วนวิกฤติเศรษฐกิจก็ทำท่าจะลุกลามบานปลายไปทั่วโลก เมื่อสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาวิกฤติสถาบันการเงิน หรือวิกฤติซับไพรม์ (ปัญหาสินเชื่อที่อยู่อาศัยด้อยคุณภาพ) ส่งผลสะท้อนไปยังยุโรปและประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ตามๆ กันไป รวมทั้งประเทศไทยที่มีการคาดการณ์ว่าปีหน้าวิกฤติจะเริ่มส่งผลถึงเศรษฐกิจไทยอย่างชัดเจนขึ้น นอกจากนี้วิกฤติในปัจจุบัน ยังรวมไปถึงวิกฤติอาหารและพลังงานขาดแคลน และวิกฤติสิ่งแวดล้อมจากภาวะโลกร้อนที่ทำให้ภัยธรรมชาติรุนแรงยิ่งขึ้น

เห็นได้ว่าสังคมไทยเผชิญ “วิกฤติ” และผ่าน “วิกฤติ” นั้นมาได้ ทั้งที่สามารถตั้งรับได้ทันท่วงที และที่ไม่สามารถตั้งรับได้ จึงน่าจะเป็นการดี หากเราจะตั้งรับกับ “วิกฤติ” ระลอกใหม่ๆ ที่กำลังท้าทายเราอยู่รอบด้าน และดูเหมือนว่าจะหนักหน่วงและรุนแรงขึ้นทุกที “ผู้เฒ่า” ฉบับนี้ ได้รับเกียรติจาก ศ.ดร.ผาสุก พงษ์ไพจิตร ศาสตราจารย์จากคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาช่วยประมวลให้เราเห็นถึงวิกฤติการเมืองและวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทย พร้อมข้อเสนอแนะและทางออก เพื่อให้สังคมไทยได้ร่วมกันทบทวนบทเรียนความผิดพลาดจากในอดีต เรียนรู้ และตั้งรับกับ “วิกฤติ” ที่ถาโถมกันเข้ามา ท้าทายเรา ให้ใช้สติ ขบคิดเพื่อแก้ปัญหาของชาติร่วมกัน

ทบทวนวิกฤติการเมืองจากอดีตถึงปัจจุบัน

วิกฤติการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันค่อนข้างมีลักษณะเฉพาะตัว เพราะเราได้มีพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงมาก่อนหน้านี้ จนทำให้ในขณะนี้ บทบาทของผู้ออกเสียงเลือกตั้งที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศในเขตต่างจังหวัดมีความสำคัญขึ้น ในขณะที่ในอดีต ปัจจัยตัวนี้ไม่มีความสำคัญมากเท่านี้ แต่ถึงแม้จะไม่มีลักษณะคล้ายกันก็อาจจะพูดให้ฟังคร่าวๆ ถึงวิกฤติบางประการที่เกิดขึ้นมาเป็นตัวอย่าง และมีการแก้ไขอย่างไร เช่น เหตุการณ์ ๖ ตุลา ๒๕๑๙ ซึ่งถือเป็นวิกฤติการเมืองครั้งสำคัญ และได้ใช้เวลาในการแก้ไขเป็นเวลานาน หลังจากเหตุการณ์นี้ รัฐบาลทหารเข้ามามีบทบาทเป็นศูนย์กลางการเมืองเป็นเวลาประมาณ ๑๐ ปี แต่ก็ได้มีความคลี่คลายออกไปโดยมีการปรับเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยที่เรียกว่า ประชาธิปไตยครึ่งใบ คือ เป็นกรอบของประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งทั่วไป แต่คณะรัฐมนตรีบางส่วนประมาณครึ่งหนึ่งมาจากฝ่ายกองทัพ คงจะจำได้ว่า พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากฝ่ายทหารเป็นเวลาถึง ๗ - ๘ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ - ๒๕๓๑ หลังจากนั้นจึงมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมดตั้งแต่สมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

เหตุการณ์สำคัญอีกเหตุการณ์หนึ่งคือ พฤษภาทมิฬ ๒๕๓๕ วิกฤติในช่วงนั้นได้รับการคลี่คลายโดยรัฐสภา เพราะว่าหลังจากที่พลร่มชนออกมาที่ท้องถนน ได้ผลักดันพลเอกสุจินดา คราประยูร ออกจากการแต่งตั้งตัวเองเป็นนายกรัฐมนตรี การเมืองก็กลับคืนสู่ระบอบรัฐสภาประชาธิปไตย โดยรัฐสภาได้แต่งตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) เพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ ขึ้นมา ที่สำคัญคือ เมื่อพลเอกสุจินดาถูกผลักดันออกไป คนก็ยอมรับหลักการที่จะ

^๑ ศาสตราจารย์ เป็นตำแหน่งเฉพาะที่ตั้งไว้สำหรับศาสตราจารย์เฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง เป็นตำแหน่งที่ตั้งไว้สำหรับผู้มีคุณวุฒิ ความชำนาญสูงสุดเป็นที่ยอมรับในหมู่ปราชญ์สาขาเดียวกันที่มหาวิทยาลัยเชิญมา ตำแหน่งศาสตราจารย์ที่มีเกียรติสูงเป็นตำแหน่งเฉพาะสาขาวิชา มีตำแหน่งเดียวและมักเป็นตำแหน่งตลอดชีพ จะว่างเมื่อผู้ครองตำแหน่งถึงแก่กรรม ไร้ความสามารถ หรือลาออก

ย้อนดูอดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน แล้วร่วมกันแก้ไข เพื่อก้าวไปสู่ออนาคต

ภาพ : thairnews.com

สมัยสงครามเย็น สมัย พ.ศ. ๒๕๑๐ เกิดความขัดแย้งขึ้นในบ้านเมือง มีการต่อต้าน มีการแบ่งพวก เป็นความขัดแย้งที่มีความรุนแรงมาก มากถึงขนาดที่ว่าพระบางรูปบอกว่า “การฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป” นี่เป็นความขัดแย้งที่รุนแรงมาก ดิฉันคิดว่าความขัดแย้งปัจจุบันไม่ได้รุนแรงเท่า แต่เราอาจจะลืมไปแล้วว่าคนไทยเคยฆ่ากันเอง และเหตุการณ์อย่างเช่น ๖ ตุลา ๒๕๑๙ เราก็เคยมีความขัดแย้ง แต่กระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ดิฉันเองมีความวิตกกังวลกับสถานการณ์ปัจจุบันและรู้สึกเครียด แต่ก็พยายามมองย้อนหลังไปที่เหตุการณ์ในอดีตเพื่อเข้าใจปัจจุบันคือเมื่อเรามองในอดีตก็เห็นว่ามีความขัดแย้งขึ้นแล้วทำให้ต้องมานั่งคิดว่า บางทีความขัดแย้งอาจจะเป็ผลของการที่เราจะต้องก้าวไปสู่ออนาคต โดยหาวิธีที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งให้ได้ และความขัดแย้งในสังคมก็เป็น

เรื่องปกติ เราอาจจะต้องมองว่ามันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้อยู่ตลอด

ประเด็นก็คือ เราจะแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงจนก่อเกิดการเสียชีวิตได้อย่างไร มันอาจจะถึงจุดที่สังคมไทยต้องมานั่งคิดร่วมกันเสียที่ว่า การมีความเห็นต่างนั้นมีความเป็นไปได้ แต่การมีความเห็นต่างไม่ได้หมายความว่า เราจะต้องดึงดันให้อีกฝ่ายหนึ่งคล้อยตามเราร้อยเปอร์เซ็นต์ เราจะหาวิธีอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ไหม และเคารพซึ่งกันและกันได้ไหม ดิฉันคิดว่าตรงนี้กระมังที่เรายังไม่พร้อมที่จะมานั่งคุยกันและฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของแต่ละฟาก และมาร่วมช่วยกันคิดว่ามีอะไรที่เหมือนกันและร่วมกันทำงานไปด้วยกันได้

ในทางทฤษฎีเกม^๒ บอกว่า การร่วมมือกันจะให้ผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายมากกว่าจะเป็นเกมส์ที่ทำลายอีก

^๒ ทฤษฎีเกม (Game Theory) เป็นแนวทางหรือทฤษฎีที่ใช้ในการเจรจาต่อรองที่มีการศึกษาและนำไปใช้กันในวงกว้าง ทฤษฎีเกม เป็นทฤษฎีที่มีการใช้กันในวงการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในทางรัฐศาสตร์ ตลอดจนเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเจรจาต่อรอง ทฤษฎีเกมสามารถที่จะใช้ในการวิเคราะห์และพยากรณ์พฤติกรรมของคู่เจรจา หรือในกรณีที่เป็นการแข่งขันทางการทูตนั้น ก็สามารถที่จะพยากรณ์ถึงผลการเจรจาที่จะเกิดขึ้นในทางวิทยาศาสตร์นั้น ทฤษฎีเกมก็เคยถูกหยิบยกมาอธิบายในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของประเทศต่างๆ ในโลกยุคสงครามเย็น อันเป็นโลกซึ่งมีการแบ่งระบบการเมืองออกเป็น ๒ ขั้ว หรือทางวิชาเศรษฐศาสตร์ทฤษฎีเกมได้ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาพฤติกรรมกลยุทธ์ (strategic behavior)

ฝ่ายหนึ่ง ดิฉันคิดว่าเราต้องมาช่วยกันคิดว่าจะแก้ปัญหาโดยสันติวิธีอย่างไร และสถาบันหลักๆ ของสังคมจะต้องสามารถทำตัวเป็นหลักเพื่อเสนอหลักการให้กับสังคมได้ เช่น สถาบันศาสนา สถาบันการเมือง ขณะนี้ต้องยอมรับว่าภาคีรัฐบาลเองก็ขาดหลักการ และได้ใช้

ความรุนแรง คือทั้งสองฟากต่างเอาความเป็นไปได้ของความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นมาใช้เล่นเกมเพื่อเอาชนะคะคานกันซึ่งเป็นสิ่งที่ผิด ฟากรัฐบาลเป็นฟากที่มีอำนาจมากต้องทำตัวให้มีอำนาจน้อยลง ต้องยึดหลักการมากกว่านี้

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และการเมืองภาคประชาชน

การสร้างพื้นที่ทางการเมืองโดยกลุ่มพันธมิตรฯ ขณะนี้ ถือว่าเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และการสร้างพื้นที่ตรงนี้มีความสำคัญ แม้ว่าโดยจำนวนจะเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคม อาจจะไม่ถึง ๑ ใน ๔ ของคนทั่วประเทศ แต่ที่สำคัญนั้นเพราะพื้นที่ทางการเมืองได้รับการสนับสนุนจาก ๓ กลุ่มชนชั้นนำสำคัญของสังคม คือ กลุ่มนิยมเจ้า กลุ่มธุรกิจ และชนชั้นกลางที่เป็นนักวิชาชีพ ทหาร ข้าราชการ เป็นกลุ่มที่อยู่ในจุดศูนย์กลางของอำนาจในการเมืองไทย ที่นี้จะเรียกพื้นที่ทางการเมืองที่ถูกเปิดขึ้นโดยพันธมิตรฯ ว่าเป็นการเมืองภาคประชาชนก็เรียกได้ แต่จะเรียกว่าเป็นการเมืองภาคประชาชนในฐานะเป็นตัวแทนของประเทศได้ไหม ตรงนี้อาจจะมีการถกเถียงกันเพราะคนอื่นอีก ๓ ใน ๔ อาจจะไม่เห็นพ้องด้วยกับข้อเสนอของพันธมิตรฯ

ประเด็นเรื่องการเสนอรัฐบาลประชาภิวัตน์ และการเมืองใหม่ เป็นการวิเคราะห์ที่ยังไม่ถูกจุด เนื่องจากพันธมิตรฯ วิเคราะห์ว่า เพราะการเมืองล้มเหลว เพราะการที่นักการเมืองซื้อเสียงจากประชาชน แต่ถ้าหากเราไปดูข้อมูลจากการเลือกตั้งครั้งที่แล้วจะพบว่า เงินจำนวนมากที่ใช้ในการเมืองน่าจะเป็นการซื้อ ส.ส. โดยพรรคการเมือง หรือการที่หัวหน้าก๊วนการเมืองใช้เงินดึง ส.ส. หรือผู้ที่เคยเป็น ส.ส. ให้เข้ามาอยู่ในก๊วนตัวเอง เพื่อที่จะเป็นแรงตอรองจากมุ้งต่างๆ เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าไปแล้ว

ได้มีการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ระยะเวลาหลัง การซื้อเสียงกับภาคประชาชนโดยตรง มีแนวโน้มลดลงหรือหมดความสำคัญลง ยังไม่หายไปเต็มที่ แต่หมดความสำคัญลง เพราะว่าผู้ออกเสียงเลือกตั้ง แม้ในเขตต่างจังหวัดได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นว่า ส.ส. มีความแตกต่างด้านคุณภาพ พรรคการเมืองก็มีความแตกต่างในด้านความสามารถที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้นผู้ออกเสียงเลือกตั้งอาจรับเงินเพราะส่วนหนึ่งกลายเป็นประเพณีไปแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ในสังคมไทยยังมีอยู่สูง เงิน ๒๐๐ บาท ๕๐๐ บาท ๑,๐๐๐ บาท สำหรับคนที่มีรายได้น้อยถือว่าเยอะ ดังนั้นคนเหล่านี้จึงบอกตัวเองว่า “เขาให้ก็รับไป แต่จะเลือกใคร เป็นสิทธิของเรา” ซึ่งจากการศึกษาพบว่า คนที่คิดแบบนี้มีมากขึ้น นั่นก็คือว่า ผู้ออกเสียงเลือกตั้งในชนบทไม่ใช่คนโง่อีกต่อไป เขามีวิธีคิดที่มีเหตุผล ภายใต้ขีด

จำกัดของสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของพวกเขา แต่ไม่ใช่ว่าเขาจะเลือกคนที่เขารับเงิน ในการศึกษาอย่างซีให้ เห็นว่า ผู้ออกเสียงเลือกตั้งให้ความสนใจกับคุณภาพของ ส.ส. และมีการเลือกพรรคตามความสำเร็จของนโยบายที่ จะส่งผลไปถึงเขามากขึ้น

อีกประเด็นที่ต้องพูดกันก็คือว่า แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ที่ผ่านมานในอดีตก็เคยมีการซื้อเสียงเหมือนกัน การ เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลังจากที่ความเสมอภาคด้านรายได้ของสังคมเกิดขึ้น นั่นคือ ความแตกต่างของรายได้ลดลง หมายความว่า คนที่มีรายได้น้อย มีรายได้ดีขึ้นจนกระทั่ง เงิน ๒๐๐ บาท ๕๐๐ บาท ๑,๐๐๐ บาท ไม่มีความหมาย กับพวกเขาเพราะรายได้เขาดีขึ้น เพราะฉะนั้นการซื้อเสียงก็จะหดหายไป แล้วกระบวนการนี้กำลังเกิดขึ้นในเมืองไทย เพราะฉะนั้น การวิเคราะห์ของพันธมิตรฯ ที่บอกว่าผู้ออกเสียงเลือกตั้งในชนบทเมืองไทยขาดการศึกษา ถูกชักจูงง่าย ซื้อสิทธิขายเสียงง่ายนั้น เขาอาจจะพลาดด้านข้อมูลไป ก็ยังมีอยู่จริง แต่เหตุผลอาจไม่ใช่อย่างที่เขาเสนอมาน

วิกฤตพรรคการเมือง ต้องแก้ด้วยการปฏิรูปพรรคการเมือง

ที่นี้พอพูดถึงว่า การใช้จ่ายเงินสำคัญๆ ในการเลือกตั้ง ในระยะหลังนี้ ใช้เพื่อทำอะไร

ธุรกรรมที่ใช้จ่ายเงิน ๓ ประเภทหลักๆ คือ

การใช้จ่ายเงินส่วนที่หนึ่ง พรรคและหัวหน้าก๊วน หรือมุ้ง ใช้เงินตั้งดูผู้สมัคร ส.ส. เกรดบี ก่อนการ เลือกตั้งจนเกิดเป็นสูตรการซื้อ ส.ส. เหมือนสูตรปุ๋ย ที่พูด กันว่า ๕ : ๑๐ : ๑๕ หรือ ๑๐ : ๑๕ : ๒๐ ตามระดับ ของมูลค่า ส.ส. และภาคต่อของการใช้จ่าย เช่น อาจ จะจ่ายจำนวนหนึ่งเมื่อตกลงกัน อีกจำนวนหนึ่ง เมื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อีกจำนวนหนึ่ง เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ามา

การใช้จ่ายเงินส่วนที่สอง หัวหน้าพรรคจะ จ่ายเงินเป็นประจำให้กับ ส.ส. เพื่อให้เกิด ความจงรักภักดีต่อเขา คงจะจำกันได้ว่า หัวหน้าพรรคชาติไทยเคยมีชื่อเสียงว่า เป็นคู่แข่งที่เฒ่าเคลื่อนที่ และพรรคไทย

รักไทยสมัยคุณทักษิณก็ได้ยกระดับวงเงินของการทำ ธุรกิจการเมืองในส่วนนี้เข้าไปอีกหลายเท่า โดยได้มีข้อ ครหาว่าไม่ได้เพียงแต่จ่ายเงินประจำให้กับ ส.ส. ในสังกัด เท่านั้น แต่มีการใช้เงินซื้อใจวุฒิสมาชิกเป็นจำนวนมาก และมีข้อครหาว่าได้ใช้เงินเพื่อกิจการเหล่านี้ประจำปี เป็นเงินประมาณปีละ ๒ พันล้านบาท ซึ่งในระยะต่อมา หัวหน้าพรรคได้พยายามผลักภาระให้กับหัวหน้าก๊วน เป็นผู้ร่วมรับผิดชอบในการจ่ายเงินส่วนนี้ด้วย จนอาจ จะเป็นสาเหตุของการทะเลาะเบาะแว้งกันก่อนที่คุณ ทักษิณจะถูกรัฐประหารไปเมื่อ ๑๙ กันยายน

การใช้จ่ายเงินในส่วนที่สาม คือ การใช้จ่ายเงินเป็นครั้ง เป็นคราวของพรรคการเมืองเพื่อซื้อเสียง ส.ส. บางราย ในการออกเสียงสนับสนุนให้รัฐบาล แต่ว่าธุรกรรมใน ส่วนนี้ลดความสำคัญลงในระยะหลังๆ เพราะว่าพรรค การเมืองซึ่งไม่ต้องการรับภาระในส่วนนี้ก็ปล่อยให้ ส.ส.

หาเงินโดยการ คอร์รัปชั่น ซึ่ง ธุรกรรมเหล่านี้ มีผลกระทบสูง และเราก็ได้เห็น

พฤติกรรมของพรรค การเมืองใหม่ๆ เช่น พรรค เพื่อแผ่นดิน ซึ่งมีข้อครหา

ภาพ : sme.sk

“ดิฉันมองว่า เป็นวิกฤติของพรรคการเมืองมากกว่า...”
 “...ถ้าจะให้ถูกจุด คงจะต้องพุ่งเป้าไปที่ จะผลักดันให้เกิดการ
 ปฏิรูปพรรคการเมืองอย่างไร เพื่อให้พรรคการเมือง
 มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น”

ว่ามีนายทุนที่ไม่สามารถลงเลือกตั้งได้ เป็นเจ้าของป๋อน
 คาสีในประเทศไทยล่ะๆ บ้านเรา ถูกคดีความตัดสินให้จำคุก
 แล้วก็หลบหนีไป แต่ก็ยังมีอิทธิพลที่จะกำกับพรรค ต่อ
 รองในเรื่องของเก้าอี้รัฐมนตรี เอาคนใกล้ชิดเข้ามามี
 ตำแหน่งในรัฐบาล สิ่งเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการใช้
 เงินในวงการเมืองเป็นปัญหาของการซื้อ ส.ส. ในพรรค
 การที่นายทุนนอกพรรคอาจเข้ามาอิทธิพลในพรรค

ดิฉันมองว่า เป็นวิกฤติของพรรคการเมือง
 มากกว่าจะเป็นวิกฤติที่เกี่ยวข้องกับการซื้อเสียงหรือวิกฤติ
 ที่เกี่ยวกับว่าคนไทยจำนวนมากในภาคชนบทมีการ
 ศึกษาน้อย ไม่มีอำนาจตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง จึง
 คิดว่าข้อเสนอของพันธมิตรฯ ที่จะให้ยกเลิกการ
 เลือกตั้งทั่วไปที่มีหลักการว่า ๑ คน ๑ เสียง เลือก ส.ส.
 เข้ามาเป็นรัฐบาลนั้น ไม่ถูกจุด ถ้าจะให้ถูกจุดจะต้อง
 พุ่งเป้าไปที่ จะผลักดันให้เกิดการปฏิรูปพรรคการเมือง
 อย่่างไร เพื่อให้พรรคการเมืองเหล่านี้มีความเป็น
 ประชาธิปไตยมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิก
 พรรคขยายตัว และสมาชิกพรรคคนนอกเหนือไป
 จากกลุ่มแคบๆ ในผู้บริหารพรรคหรือ ส.ส. ใน
 พรรคเป็นผู้ตัดสินว่าอะไรจะเกิดขึ้นในพรรค
 นโยบายควรเป็นอย่างไร การเลือกตั้งหัวหน้า
 พรรคควรเป็น
 อย่่างไร หรือการ
 เลือก ผู้สมัคร
 เลือกตั้งไม่ควรจะ
 อยู่ในกำมือของ
 คนหมุ่น้อย หรือ
 อีกนัยหนึ่งก็คือ ไม้มีความ
 เป็นประชาธิปไตยภายในพรรค
 ตรงนี้ต้องการการปฏิรูป ซึ่งใน

ต่างประเทศ เช่น เยอรมันจะมีกฎที่กำกับการดำเนิน
 งานของพรรคซึ่งเป็นประชาธิปไตยบ้างแล้ว ดิฉันจึงเห็น
 ว่า การเสนอทางออกของพันธมิตรฯ ไม่ถูกจุด

ข้อเสนอของดิฉัน อย่่างมองว่า พันธมิตรฯ น่าจะ
 ตั้งพรรคเองโดยมีเป้าหมายให้พรรคที่เกิดจากพันธมิตรฯ
 เป็นตัวอย่างของพรรคมวลชนที่มีความเป็นประชาธิปไตย
 ภายในพรรคและมีนโยบายเพื่อมวลชน เข้าแข่งขันเพื่อ
 เสนอตัวเองให้ประชาชนเลือกเข้ามาเป็นรัฐบาลทางเลือก
 ที่ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอให้มีการเลือกตั้งกำหนดจาก
 กลุ่มอาชีพเพราะว่ามันขาดหลักเกณฑ์การแข่งขัน และ
 ขัดหลักเกณฑ์ความเสมอภาคของ ๑ คน ๑ เสียง การ

เลือกตั้งทั่วไปมีหลักเกณฑ์ที่ดีคือ ให้ความเสมอ
 ภาคกับผู้ออกเสียงเลือกตั้ง มีการเสนอ
 ประเด็นเรื่องความเป็นธรรมของพรรค
 การเมือง และประชาชนมีสิทธิเลือกพรรค
 แต่ประเด็นคือว่า เราคงต้องปฏิรูปพรรค
 การเมือง ให้มีความก้าวหน้า มีความเป็น
 ประชาธิปไตยมากขึ้น ท่ามกลางวิกฤติใน
 มุมมองของดิฉันเสนอว่า ให้คงระบอบ
 ประชาธิปไตย ๑ คน ๑ เสียงเอาไว้ แต่
 ให้มีการปฏิรูปการเมืองที่กว้างขวางกว่าเรื่อง
 ของการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญ โดยให้พิจารณา
 เรื่องการปฏิรูปพรรคการเมืองให้มีความเป็น
 ประชาธิปไตยมากขึ้น

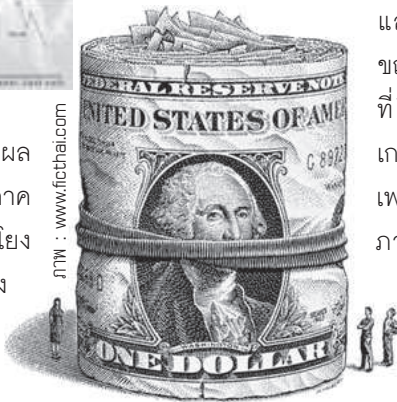

วิกฤติเศรษฐกิจ ... มาจากความไร้เสถียรภาพทางการเมืองในประเทศ

ภาพ : www.thannews.th.com

ปัญหาสินเชื่อดอกต่ำไพรม์สหรัฐฯ ที่จะส่งผลโดยตรงกับประเทศไทย มีไม่มาก เพราะภาคการเงินของไทยไม่ได้เข้าไปซื้อสินทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อดอกต่ำไพรม์ในสหรัฐฯ มากมายนัก ผลโดยตรงมีไม่มาก แต่มีทางอ้อม คือ การที่ผู้บริโภคจำนวนมากในสหรัฐฯ รายได้ลดลง ย่อมใช้จ่ายน้อยลง ก็จะทำให้ซื้อของจากประเทศต่างๆ น้อยลง ประเทศไทยเคยส่งออกไปสู่สหรัฐฯ เกือบ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ของการส่งออกของเราย่อมได้รับผลกระทบด้วย รัฐบาลจึงต้องพยายามหาตลาดใหม่ๆ ให้สินค้าของเรามีผู้ต้องการขยายตัว ส่วนผลกระทบทางด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวก็คงจะลดลง คนอเมริกันที่จะมาเที่ยวเมืองไทยก็จะน้อยลง ดิฉันมองว่า ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยเป็นผลกระทบทางลบที่เกิดจากการเมืองซึ่งมีความรุนแรงเกิดขึ้นในประเทศไทยมากกว่า เพราะว่าภาพที่ออกไปนอกประเทศทำให้เมืองไทยกลายเป็นประเทศที่ไร้เสถียรภาพทางการเมือง ไม่สามารถที่จะมีรัฐบาลที่สร้างความชอบธรรมให้กับตัวเอง และดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอย่างชัดเจนได้ ตรงนี้ทำให้นักลงทุนเกิดความไม่มั่นใจ การท่องเที่ยวลดไปประมาณ ๑ ใน ๕ ซึ่ง

ภาพ : www.fictai.com

สูงมากแล้ว ตอนนี้ไปเดินตามศูนย์การค้า ไม่ค่อยมีคน ศูนย์การค้าหลายแห่งตั้งขึ้นมารองรับนักท่องเที่ยว ตอนนี้ก็ซบเซาไปมาก ผลกระทบทางลบจากการเมืองจึงมีมากกว่า

หากจะเกิดวิกฤติรอบใหม่ไหม คิดว่าคงจะไม่รุนแรงอยู่ในระดับเหมือนวิกฤติปี ๒๕๔๐ เพราะสถานการณ์ต่างๆ และธนาคารแห่งประเทศไทยได้วางมาตรการป้องกันวิกฤติที่ลึกๆ แบบปี ๒๕๔๐

และในแง่เศรษฐกิจของไทยขณะนี้ ภาคเกษตรอยู่ในฐานะที่ดีขึ้นเพราะว่าราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกถีบตัวสูงขึ้น เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจไทยซึ่งมีภาคเกษตรค่อนข้างใหญ่และยังมีประสิทธิภาพ ขณะนี้ยังสามารถได้ประโยชน์จากส่วนนี้ และแนวโน้มราคาน้ำมันที่จะลดลง

เพราะฉะนั้นการที่จะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเพื่อให้เจริญเติบโตในระดับ ๕ - ๖ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นระดับที่เหมาะสมกับเมืองไทย เพื่อไม่ให้มีปัญหาการว่างงาน เป็นสิ่งที่ทำได้ถ้าเราจะมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพ แต่เนื่องจากปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจอาจจะเติบโตในอัตราที่ช้าลง คือต่ำกว่าระดับ ๖ เปอร์เซ็นต์ ถ้าเศรษฐกิจไทยเติบโตในระดับที่ต่ำกว่า ๖ เปอร์เซ็นต์ ปัญหาการว่างงานจะเป็นปัญหาสังคมขึ้นมา และกลุ่มที่จะได้รับผลกระทบก็จะเป็นกลุ่มคนระดับกลางที่มีการศึกษาน้อยเยาวชนที่มีการศึกษาน้อย ก็จะมีปัญหาการว่างงาน ได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

เศรษฐกิจพอเพียงช่วยเตือนสติให้ทำอะไรพอตัว แต่มากกว่านั้นขึ้นอยู่กับนโยบายรัฐ

ภาพ : www.smethailand.com

เศรษฐกิจพอเพียงในภาคชนบทอาจจะได้ผล ถ้าหากว่าเป็นเกษตรกรที่มีที่ดินและลูกๆ โตพอจะเลี้ยงตัวเองได้ พ่อแม่ที่มีที่ดินก็อาจไม่ต้องมีภาระสูงในการเลี้ยงดู ส่งเสียเรียนหนังสืออะไรต่างๆ อาจจะหันไปทำเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งก็ต้องใช้เวลา แต่ว่าสำหรับคนที่ไม่มียอดที่ดินหรือไม่มีทรัพย์สินที่จะนำมาใช้ตั้งตัวในการทำเศรษฐกิจพอเพียง ลูกยังไม่โตต้องมีค่าใช้จ่ายประจำวันที่เป็นเงินสดจำนวนมาก การที่จะดำเนินเศรษฐกิจพอเพียงก็คงจะมีขีดจำกัด แต่ว่าหลักการเศรษฐกิจพอเพียงที่สอนให้ทำอะไรไม่เกินตัวก็คงจะมีส่วนช่วยได้โดยคนเหล่านี้ก็ต้องรัดเข็มขัด ไม่ไปก่อนนี้ หลักการนี้ก็ช่วยให้ตั้งสติไม่กล้าตัวไปเป็นหนี้ แต่ก็ไม่สามารถช่วยให้มีงานทำได้ ถ้าไม่มีทรัพย์สินหรือไม่มีความรู้

ในด้านปรัชญาการดำเนินชีวิตก็ถือว่าให้หลักการที่ควรนำไปปฏิบัติเพราะเป็นการเตือนสติว่า ควรจะทำอะไรให้พอตัว ซึ่งขณะนั้นก็มีความพยายามที่จะนำหลักการนี้ไปใช้ในหลายๆ ระดับของการดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่หรือธุรกิจขนาดเล็ก แต่ในเรื่องของการจ้างงาน การหางานทำของคนในระดับล่าง เศรษฐกิจพอเพียงอย่างเดียวคงจะช่วยไม่ได้ บทบาทของรัฐบาลที่จะเข้ามาดำเนินนโยบายในทางเศรษฐกิจที่จะกระตุ้นฟื้นฟูเศรษฐกิจยังมีความสำคัญอยู่

ชะลอความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และสร้างความเสมอภาคในสังคม คือทิศทางการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน

การพัฒนาต้องคำนึงถึงการแข่งขันที่มีความเป็นธรรมและมีความเสมอภาค นอกจากจะต้องก้าวให้ทันโลกเพราะเราอยู่ในระบบโลกาภิวัตน์แล้ว รัฐบาลจะต้องดำเนินนโยบายให้มีอัตราการเจริญเติบโตอยู่ในระดับอย่างน้อย ๕ - ๖ เปอร์เซ็นต์ต่อปี ซึ่งคิดว่าน่าจะทำได้ แต่ที่ต้องคิดกันหนักคือ ทำอย่างไรจึงจะชะลอความเหลื่อมล้ำของรายได้และทรัพย์สินของผู้คนในสังคมไทย ซึ่งขณะนี้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทรัพย์สินได้ก่อตัวสูงขึ้นมากกว่าในอดีต และได้กลายเป็นขีดจำกัดทั้งการพัฒนาทางการเมืองและการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทางการเมืองดังที่ได้กล่าวไปแล้วในเรื่องเศรษฐกิจก็คือ คนจำนวนมากเข้ามาอยู่ในฐานะที่จะได้ประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้น

ทำอย่างไรจึงจะชะลอความเหลื่อมล้ำและเสมอภาคให้เกิดขึ้นได้ในสังคม มีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในประเทศญี่ปุ่นซึ่งอยากจะนำมาพูดเพื่อเป็นข้อคิด คือ ญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงแม้ว่าจะเผชิญปัญหาภาวะหลังสงครามอย่างรุนแรงจากระเบิดนิวเคลียร์ แต่คนญี่ปุ่นก็ได้ร่วมกันสร้างเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตจนกลายเป็นประเทศมหาอำนาจของโลกได้ ที่น่าสนใจคือ เขา

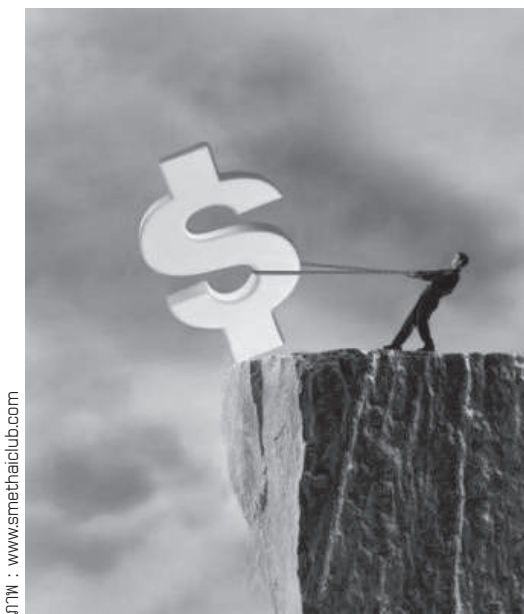
วางนโยบายและการพัฒนาทางสังคมโดยตระหนักว่า ถ้าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราเร่ง ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ก็จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทรัพย์สิน เขาจึงมานั่งคิดว่า เอ๊ะ! ถ้าเกิดความเหลื่อมล้ำขึ้น ความสมานฉันท์ในสังคม (Harmony) การอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุขด้วยความเสมอภาคจะหายไป เขาก็ได้ร่วมกันออกมาตรการที่จะไม่ให้คนที่โชคดีได้รับมรดกเป็นทรัพย์สินอสังหาริมทรัพย์มูลค่าสูงๆ เพราะจะเอาเปรียบคนอื่น สร้างความมั่งคั่งให้กับตนเอง และเพิ่มความเหลื่อมล้ำในสังคม เขาจึงมีนโยบาย มีมาตรการเป็นระบบภาษี การเก็บภาษี การให้ของขวัญ และภาษีมรดกอสังหาริมทรัพย์มูลค่าสูง โดยมีหลักการที่ว่า "ผู้ได้รับมรดกเป็นความโชคดีโดยที่ตัวเองไม่ได้ลงทุนทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันมาก่อน จึงต้องคืนกำไรบางส่วนให้กับสังคมในรูปของภาษี"

ประการที่สอง เพื่อให้การแข่งขันเป็นธรรม ผู้ได้รับมรดกโดยที่ตัวเองไม่ได้ทำอะไร ถือว่าต้องมีการปรับโดยภาษีให้ยุติธรรมกับคนที่ไม่โชคดีเท่า หลังจากหักรายได้ที่จำเป็นต้องกินใช้ของลูกเมียและผู้ได้รับมรดกในกรณีของญี่ปุ่นนี้ ภายใน ๓ ชั่วโมงคน ถ้าผู้ได้รับมรดกไม่เพิ่มค่าให้กับอสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับจะถูกเก็บภาษีเงินไม่อาจรักษาอสังหาริมทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้ คือ

ทรัพย์สินมรดกเหล่านั้นจะถูกขายไปให้กับคนอื่นภายใน ๓ ชั่วโมงคนเพื่อเอามาเสียภาษี เพราะฉะนั้นหลักเกณฑ์นี้เพื่อให้คนไม่เก็บอสังหาริมทรัพย์ไว้เพื่อการเก็งกำไรและขายไปในราคาสูง หรือว่าไม่ได้ทำมาหากินแต่รอกินดอกเบียจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการเก็งกำไร ถ้าตัวเองไม่สร้างมูลค่าเพิ่มก็ต้องขายให้คนอื่นไปเพื่อเขาจะได้เอาไปใช้ และการนำทรัพย์สินไปใช้ก็เป็นการสร้างงานให้คนอื่นที่ไม่มีทรัพย์สินจะได้เป็นการกระจายรายได้ และช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจโดยการทำงาน จึงคิดว่าในกรณีของเมืองไทยน่าจะนำมามาตรการเหล่านี้มาปรับใช้

ที่น่าสนใจในกรณีของญี่ปุ่นอีกประเด็นก็คือ อัตราภาษีนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจ ในช่วงที่เศรษฐกิจเฟื่องฟู อัตราภาษีอาจจะเพิ่มขึ้น ในช่วงที่เศรษฐกิจถดถอยคนมีรายได้ลดลงก็อาจจะเก็บภาษีในอัตราที่ลดลง และในการเก็บภาษีสำหรับมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ที่สูงมากกว่า ๒๘ ล้านบาทขึ้นไป สำหรับคนที่ได้รับทรัพย์สินจากกองมรดกที่มูลค่าต่ำกว่า ๒๘ ล้านบาท ก็อาจไม่โดนภาษี และที่น่าสนใจอีกประเด็นคือ เมื่อมีมาตรการแล้วก็ดำเนินนโยบายในทางปฏิบัติในการเสียภาษีโดยเขาจะมีการทำข้อมูลครอบครัวที่มีสินทรัพย์สูงๆ เก็บไว้ในฐานข้อมูลซึ่งหน่วยงานที่เก็บภาษีนี้อาจจะรู้ว่ากองมรดกนี้อาจจะมีการแบ่งปันกันเมื่อไร เมื่อเจ้าของที่เป็นคนอายุมากที่สุดเสียชีวิตเมื่อไร และมีกระบวนการป้องกันไม่ให้มีการนำเงินออกนอกประเทศ ถ้าจะนำเงินไปลงทุนต่างประเทศก็ต้องมีการเสียภาษี ถ้ามีการให้ของขวัญในวงเงินสูงๆ ก็ต้องมีการเสียภาษีเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงเรื่องภาษีมรดกโดยการให้ของขวัญแทน

สำหรับในสังคมไทยยังมีปัญหาอีกเยอะในเรื่องภาษี การให้ของขวัญด้วยความเสนหาไม่ต้องเสียภาษียังมีอยู่ และการเก็บภาษีของขวัญหรือภาษีมรดกยังไม่มียังถูกต้องด้าน และเรายังพบว่าความเหลื่อมล้ำของรายได้พุ่งตัวสูงขึ้นมาก โดยที่เราไม่มีมาตรการแก้ไข และถ้าหากไปดูก็จะเห็นได้ว่า ไม่มีรัฐบาลไหนพยายามจะแก้ปัญหา ในส่วนนี้ต้องกล่าวว่า นโยบายบางประการของพรรคไทยรักไทย เป็นนโยบายที่ให้ประโยชน์กับการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพคือนโยบาย ๓๐ บาทรักษาทุกคน มีงานศึกษาของ

ภาพ : www.methaclub.com

ทีดีอาร์ไอชี้ให้เห็นว่า นโยบายนี้ช่วยลดปัญหาความยากจน เพราะรัฐบาลเข้ามารับภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพให้กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งคนที่มีปัญหาส่วนใหญ่ก็เป็นคนยากจน เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่าจะมีการต่อต้านพรรคไทยรักไทยอย่างไรก็ตาม หรือคุณทักษิณจะมีปัญหาคอร์รัปชัน ในส่วนของนโยบายที่ดีก็ยังคงมีความหมาย ควรจะนำมาปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

เรียบเรียงโดย อัญลักษณ์ นวลักษณ์กวี
จากการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๑
ณ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ

ศ.ดร.มาสุก พงษ์ไพจิตร

อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๔ - ปัจจุบัน และยังเป็นประธานศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ เคยปฏิบัติหน้าที่ในองค์การระหว่างประเทศ และได้รับเชิญไปสอนที่มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์

การศึกษา

ปริญญาเอก Ph.D Economics, University of Cambridge, U.K.
ปริญญาโท M.A. Economics, Monash University, Australia
ปริญญาตรี B.A. Economics (Hons), Monash University, Australia (ทุนโคลัมโบ)
ปริญญาตรี รัฐศาสตร์ จุฬาฯ

รางวัล

- รางวัลผลงานวิจัยดีเยี่ยม สาขาสังคมศาสตร์ จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- เป็นเมธีวิจัยอาวุโส สาขาเศรษฐศาสตร์ ของสภาการวิจัย
- นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์
- รางวัล “เมธีวิจัยอาวุโส” ประจำปี ๒๕๔๕ จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผลงาน

มีผลงานวิจัยทั้งด้านเศรษฐศาสตร์และปัญหาคอร์รัปชัน อาทิ คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทยที่เขียนร่วมกับ ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ โดยได้รับรางวัลดีเด่นจาก สنج.คกก.ป้องกันและปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) และการคอร์รัปชันในระบบราชการ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยและงานเขียนซึ่งมีการวิเคราะห์มิติด้านสังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมด้วยเสมอ ที่ได้รับการตีพิมพ์ อาทิ เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ (กับ คริส เบเคอร์) การคอร์รัปชันในระบบราชการไทย (กับ สังศิต พิริยะรังสรรค์, นวลน้อย ตริรัตน์) หวย ช่อง บ่อน ยาบ้า เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย (กับ สังศิต พิริยะรังสรรค์, นวลน้อย ตริรัตน์) อุตสาหกรรมการบิน ไทย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และ มาเลเซีย (กับ กนกศักดิ์ แก้วเทพ)